

SOCIETAT

El CESID, un servei d'informació sense control parlamentari

Els espies de Narcís Serra

En un moment que els espies d'altres països acaparen portades, el servei d'espionatge espanyol (CESID) continua sent força desconegut per l'opinió pública. El Congrés no controla tampoc els seus moviments.

Caigué el mur i s'aixecà el teló. Una de les conseqüències de la *guerra freda* és que s'han revelat noms i estratagemes que van fer servir els serveis secrets d'un bàndol i de l'altre. Vendre mentides a l'enemic, conèixer veritats i, a vegades, despistar els serveis amics perquè deixessin lliure el camí i aconseguir abans la informació, ha estat una pràctica comuna dels serveis d'espionatge que, com l'àngel de la guarda, estan sempre prop nostre vetllant, encara que no els puguem veure.

El cas de Rainer Rupp, *Topaz*, que va filtrar al KGB deu mil documents sobre l'estratègia militar de l'OTAN, és un dels més sonats d'aquest imparable degoteig, que amb l'obertura dels arxius del KGB soviètic i de la STASI de l'antiga RDA, esquitxa nombrosos polítics, funcionaris i industrials de la República Federal d'Alemanya. El "cas Andreu Nin", revelat recentment per TV3, no s'hauria pogut aclarir tampoc sense aquesta obertura relativa dels arxius soviètics.

Però també són funcionaris, agents i polítics del bloc occidental els qui, enmig d'aquesta catarsi, revelen secrets que foren fonamentals fins no fa gaire. Aquest és el cas dels quatre funcionaris de l'administració Reagan que el passat agost van denunciar que el projecte de la "guerra de les galàxies" va ser en certa mesura una catxa inflada per enganyar el bloc comunista i obligar-lo a gastar més i més diners amb l'objectiu de debilitar la col·lapsada economia soviètica.

LA CIA I ELS SERVEIS SECRETS EUROPEUS

Als Estats Units, la CIA, malgrat la seua omnipotència, ha estat vigilada pels mitjans de comunicació. Els casos "watergate" i l'"Iran-Contra" són potser els més significatius. Després de l'impacte de l'última pel·lícula sobre la mort del

president Kennedy, es va aconseguir que per fi s'obriessin els arxius que recullen les investigacions fetes per la CIA. Però deu mil fulls han quedat encara guardats sota el secret per protegir la identitat de confidents i informadors.

La CIA americana es regeix per la llei de 1980 de vigilància dels serveis d'informació, que obliga el seu president a donar comptes a les comissions del Congrés i del Senat. A més el president no pot ser nomenat sense el vist-i-plau del Senat.

Al Regne Unit la difusió de detalls dels serveis secrets va ser promoguda pel primer ministre John Major, que va autoritzar fa uns mesos una compareixença televisiva de Stella Rimington, directora del MI-5, servei britànic de lluita contra la subversió i el terrorisme. Quasi simultàniament el novel·lista John Le Carré, que va treballar per al MI-5, denunciava que aquest servei va investigar de forma exhaustiva els moviments pacifistes i antinuclears. Al Regne Unit hi ha també un altre servei secret, el MI-6 que s'encarrega de les operacions internacionals. Tant l'un com l'altre han rebut el suport dels temuts escamots del SAS, autors de diverses emboscades o "homicidis legals" perpetrats contra membres de l'IRA a Irlanda del Nord i Gibraltar.

Segons va informar el passat 19 d'agost el diari londinenc *The Independent*, el Govern ha donat llum verd a la creació d'una comissió especial dins la Cambra dels Comuns a la qual haurà d'informar sobre les seves directrius d'actuació i del seu pressupost. La Comissió però, no podrà controlar accions concretes puntuals ni tampoc el temut Quarter General de Comunicacions (GCHQ), responsable de l'espionatge telefònic i presumpte responsable de la filtració a la premsa de les recents intrigues amoroses de la família reial.

A Itàlia hi ha dos serveis. El servei secret militar, SISMI, i l'anomenat Servei

d'Informació i Seguretat Democràtica (SISDE). El president de l'òrgan que coordina ambdós serveis ha de comparèixer almenys dos cops cada any davant del Parlament.

A Alemanya hi ha tres serveis encarregats respectivament de l'espionatge interior, el contraespionatge i l'espionatge militar, i tots tres estan sota el control teòric d'una comissió en la qual participen dirigents dels partits polítics majoritaris.

Emilio Alonso Manglano, director del CESID. ARXIU

cient perquè els homes de Rafael Vera puguin actuar a França.

Aquesta situació de falta de control polític del CESID és comparable amb la impunitat que tenien els agents francesos fa set anys, abans que esclatés el "cas Greenpeace", que va provocar la dimissió del ministre de Defensa per haver ordenat l'enfonsament del vaixell ecologista que blocava les proves nuclears franceses prop de Nova

Zelanda.

El cas espanyol també es pot comparar amb el que es viu dins dels serveis secrets d'Israel, ja que el Mossad és un servei sense control real del Parlament. A més, el Mossad, nerviós per les conseqüències de la pau amb l'OAP, actua amb

general d'Assumptes Consulars. Espanya havia d'assumir, el segon semestre de 1989, la presidència de la Comunitat Europea i calia netejar d'espies, micros i infiltrats el que havia de ser el centre de les comunicacions amb Europa. El CESID va guanyar la partida, encara que el polèmic comissari Alberto Elías va participar en l'operació. Elías, mort el passat 2 d'octubre a Veneçuela en una reunió de la Interpol, era llavors cap de la Brigada d'Informació Interior de la policia. Des del Ministeri de l'Interior va expulsar nombrosos presumptes espies de països de l'Est i fou ell el responsable de l'operació d'espionatge contra el PP i el PCE perpetrada l'any 1986 per la Brigada d'Informació, fet que va portar el jutge Vázquez Honrubia a escorcollar les dependències de la Brigada dins del Ministeri de l'Interior.

L'últim exemple conegut d'aquesta rivalitat entre els diferents serveis d'intel·ligència espanyols es va produir el passat més d'agost, quan la Guàrdia Civil es va queixar davant Rafael Vera pels cinc dies que

ESPIES SENSE CONTROL

A l'estat espanyol, però, la situació és molt diferent. El Centre Superior d'Informació per a la Defensa (CESID), conegut amb els sobrenoms de "la casa" i "l'empresa", no sols està fora de qualsevol control més enllà del president, el vicepresident del Govern i el ministre de Defensa, sinó que treballa en una situació de rivalitat amb la policia i la Guàrdia Civil. A més s'hi ha d'afegir el fet que la Benemèrita juga a tres bandes, ja que, a més de dependre del Ministeri de l'Interior i del Gabinet d'Informació de la Secretaria d'Estat per a la Seguretat, depèn orgànicament i jeràrquicament del Ministeri de Defensa i, a la vegada molts membres de la Guàrdia Civil són agents del CESID.

Així el secretari d'Estat per a la Seguretat, Rafael Vera, en les seves gestions i contactes amb ETA han vist com el CESID no només hi volia intervenir, sinó que hi interferia. Vera va aconseguir fa un any i mig que el sots-secretari d'Afers Exteriors, Máximo Cajal nomenés vuit membres de la Comissaria General d'Informació i del Servei d'Informació de la Guàrdia Civil com a agregats del Ministeri de l'Interior en diverses ambaixades per a controlar, aconseguir informació i establir contactes amb refugiats d'ETA. Quan ja tot estava a punt, el cap omnipotent del CESID, el general Emilio Alonso Manglano va aconseguir que Presidència aturés els nomenaments. La tensió s'ha tornat a escalfar, ja que els acords del grup de Schengen, a què pertany Espanya, permeten a la policia d'un país actuar en el veí i, la confirmació que la cúpula d'ETA s'ha reestructurat a París seria motiu sufi-

Rafael Vera (a la dreta) ha tingut diversos enfrontaments amb els caps del CESID.

una plena hostilitat cap els altres dos serveis de l'estat jueu. El Shin Beth, responsable de la seguretat interior, i l'AMAN o serveis d'espionatge militar.

RIVALITAT

El control de les comunicacions de les ambaixades espanyoles amb el palau de Santa Cruz, seu d'Exteriors, va ser motiu d'una llarga lluita entre el CESID i la policia, poc després que es fes públic que el CESID havia espia Rafael Pastor, director

va trigar la policia a donar a la Benemèrita la llista d'atemptats previstos, intervinguda a ETA el 26 de juliol. Aquesta demora fou justificada setmanes més tard pel Sindicat Unificat de Policia (SUP), en boca del seu secretari general, José Manuel Sánchez Fomet, que va criticar la "voracitat informativa" de la Benemèrita, que s'apropia de la informació i actua pel seu compte.

En els últims anys s'han donat també situacions conflictives entre el CESID i la Brigada de Règim Interior de la Policia, coneguda també com Grup Anticorrupció,

ja que van detectar actuacions il·legals de policies i guàrdies civils que treballaven per al CESID. Aquesta brigada d'espies dins la policia ha desarticulat diverses trames de funcionaris de la Policia involucrats en xarxes de tràfic de drogues. El seu últim èxit ha estat la detenció del comissari en cap de la Secció d'Estrangers de la Comissaria General de Documentació a Madrid, que abusava sexualment de dones immigrants a canvi de permisos de residència o obtencions de nacionalitat.

A la rivalitat entre la Comissaria General d'Informació, la Guàrdia Civil i el CESID en la lluita per l'obtenció d'informació sobre ETA, cal afegir l'actuació força eficaç de l'Ertzaintza basca. El conseller Juan María Atutxa s'ha convertit en un brillant presentador de "vídeos de primera" cada cop que fa una conferència de premsa mostrant imatges d'intents d'extorsió contra empresaris, apallissaments de policies o realització d'actes vandàlics en les manifestacions.

Ara els Mossos d'Esquadra també intervinen en el disseny de la lluita antiterrorista, tal com van acordar a Madrid, el passat 22 de setembre, la consellera Maria Eugènia Cuenca i el secretari d'Estat per la Seguretat, Rafael Vera. Això permetrà que la policia catalana actuï en la lluita contra ETA, especialment en matèria d'informació. Fins ara la Brigada d'Informació i el Gabinet d'Estudis dels Mossos, almenys oficialment, actuaven només en el camp dels menors, joc, drogues i sectes. La infiltració de l'agent Tarrida dins la secta CEIS, l'any 1984 és el cas més conegut, malgrat que hi ha hagut actuacions que no han transcendit mai. El processament i judici contra Tarrida, que poc després abandonaria el cos, i el seu cap Carles Torras, acusats de detenció il·legal, va ser un fort cop per la primera acció d'espionatge de la policia catalana, encara que l'Adiència de Barcelona i el Tribunal Suprem els van absoldre.

UN LLIBRE

El periodista madrileny Fernando Rueda acaba de publicar el primer llibre que apareix al mercat sobre el CESID. És ple de

dades sobre la manera d'actuació d'aquesta organització, les seves missions i el seu funcionament. Fa un llarg relat de l'estreta relació entre Felipe González, Narcís Serra i el general Emilio Alonso Maglano, que dirigeix el servei des de poc després del 23-F.

Des de la manera d'intervenir telèfons, al procediment de reclutament dels seus membres i col·laboradors, com ressusciten morts per donar personalitats creïbles als seus agents o la manera que les anomenades "conilletes" se'n duen al llit diplomàtics estrangers per fer després xantatge amb el reportatge fotogràfic o de vídeo obtingut. Segons Fernando Rueda, un dels principals grups del CESID és la Divisió d'Intel·ligència exterior, que té homes arreu del món, i grups disposats a viatjar on sigui i quan calgui. Fan tota mena d'accions, algunes aparentment no gaire relacionades amb qüestions que afecten la política espanyola. L'altra branca de pes dins l'organigrama del CESID és la Divisió d'Intel·ligència Interior, dirigida pel general Santiago Bastos, que anteriorment havia estat membre del Servei Central de Documentació o servei secret de l'almirall Carrero Blanco.

Inicialment els homes de Bastos van ser dividits en àrees com "revolució", "terroristes", "involució" i "relacions exèrcit-poble". Però el CESID també té altres divisions, com la d'economia i tecnologia, que, per exemple, ha fet un ampli seguiment del cas López Arriortua i del conflicte entre Volkswagen i General Motors. No menys importants són les àrees de tràfic d'armes i les de seguretat industrial. Agents d'aquesta àrea són els que revisen els polèmics questionaris MSI-02 amb preguntes sobre la vida privada, la ideologia i les amistats que han de contestar els treballadors d'empreses d'armament, i que fa dues setmanes van ser anul·lats parcialment, ja que el Tribunal Suprem va considerar un recurs presentat per Comissions Obreres.

Per tal d'aconseguir informació sobre el tràfic d'armes i les activitats de grups terroristes àrabs, el CESID no dubta a casar-se amb el diable i protegeix traficants d'armes com Rifat el Assad, germà del president si-

Des d'aquesta seu de Madrid, el CESID estén els seus tentacles per tot el món.

ARXIU

rià, que s'ha vist implicat en diverses situacions delictives a Marbella, el també siríà Monzer al Kassar, actualment en llibertat provisional, o l'àrab Adam Kassogui, resident també a Marbella.

Al Kassar fou empresonat fa quinze mesos a Madrid per obra del jutge Baltasar Garzón, que va marcar un gol al CESID. Està acusat, entre altres accions, de l'atemptat a l'avió de la PAN AM o "afer Lóckerbi", o de l'atemptat que va destruir l'ambaixada d'Israel a Buenos Aires. Precisament, la brigada de Règim Interior de la policia o brigada anticorrupció, va desmantellar a mitjan agost una xarxa de policies que havien facilitat la sortida a l'estranger i posterior entrada clandestina del traficant i el mantenien informat de l'estat de les investigacions que la policia judicial feia de la seva persona i les seves activitats. Si bé inicialment es va dir que aquests policies passaven informació sota suborn, sembla que formaven part de la xarxa de protecció que el CESID va pactar amb Al Kassar a canvi que facilités informació sobre grups terroristes, narcotràfic i comerç d'armes.

ESPIONATGE A POLÍTICS

Fernando Rueda s'estén en el seu llibre en la relació entre el CESID, la Presidència del Govern i Defensa. El CESID espia jutges, polítics, periodistes, industrials, empresaris i diplomàtics. Des del poder judicial s'ha reclamat moltes vegades que es delimitin les atribucions de l'espionatge espanyol, no únicament a causa de la il·legalitat dels seus mètodes, sinó perquè destacats membres de la judicatura han pogut demostrar que eren espiaats. Significatiu va ser el cas de Francisco Pera

La lluita contra ETA ha provocat interferències entre els diferents serveis secrets.

ARXIU

Verdaguer, que presidia en 1986 la Sala Tercera del Tribunal Suprem i que va aparèixer molt als mitjans de comunicació. La seva escorta va detectar que el seu cotxe, camí del Tribunal Suprem, era seguit per un vehicle sospitós. Dies més tard, la policia prepara una emboscada creient que enxamparia un escamot informatiu d'ETA. El cotxe del magistrat seguit pels sospitosos canvia d'itinerari i es dirigeix a una zona industrial. En un solar s'atura i apareixen les dotacions de la policia que els esperaven, però del cotxe assetjat no van sortir dos *etarres*, sinó dos comandants de l'Exèrcit de Terra adscrits al CESID.

El que fou vice-president del Govern, Alfonso Guerra, era temut en medis polítics per les amenaces que feia de revelar dossiers sobre la vida privada i empresarial de nombrosos polítics. Bona part d'aquesta informació se la proporcionava el CESID, encara que el general Manglano no tingués gaire devoció pel vice-president. Quan va esclatar el "cas Juan Guerra", el vice-president va acusar el general Manglano d'estar al darrere de l'operació per aconseguir, tal com va passar, provocar la seva dimissió i l'ascens de Narcís Serra a la vice-presidència.

Però és evident que Felipe González, Serra i Manglano formen un triangle que controla la informació com ningú ho havia fet fins ara a l'estat espanyol. El fet que Serra abandonés fa dos anys i mig la cartera de Defensa va fer entrar en aquesta roda Julián García Vargas, i Serra no solament no va perdre poder sobre el CESID, sinó que des de la Moncloa el va incrementar.

És una queixa habitual de molts ministres i directors generals el fet que no puguin accedir als informes i estudis del CESID, encara que tractin de qüestions vitals per al seu departament. Des de la Moncloa es justifica aquesta negativa a informar amb l'argument d'evitar que algun polític se'n vagi de la llengua, com va fer, per exemple, García Damborenea l'any 1987, quan encara era secretari general dels socialistes bascos, després de l'incendi de la seu del PSOE de Portugalete perpetrada per membres del grup autònom Mendeku. Damborenea va fer unes declaracions que confonien partit, Govern i serveis secrets: "tenim gent dins de Jarrai, tenim gent dins d'ETA, tenim informadors dins d'Herri Batasuna".

INDEPENDENTISME I PACIFISME CONTROLATS

Una de les qüestions que fa anar de cul a la Divisió d'Intel·ligència Interior del

CESID és el control dels col·lectius d'infiltrats i objectors. Té gent infiltrada en aquests grups i en controla pas a pas els moviments. Però no només controla els joves que rebutgen la mili i la prestació, sinó també els jutges i fiscals que instrueixen els processaments dels desobedients. El CESID ha controlat els contactes que aquests grups han tingut amb jutges i fiscals, com les converses que hi va haver entre el Moviment d'Objectors de Consciència català i el fiscal Carlos Jiménez Villarejo. El seu germà, José Jiménez Villarejo, que presideix des de fa sis anys la Sala Militar del Tribunal Suprem tam-

procés d'unitat dels verds espanyols. També d'aquests cercles va néixer el grup de solidaritat amb els immigrants africans Algeciras Acoge. Pel CESID els col·lectius de solidaritat com el català SOS Racisme o l'andalús Algeciras Acoge fan el joc a les xarxes d'entrada d'immigrants il·legals.

El CESID també controla de prop el moviment independentista català, sobretot des que ERC es va refundar amb l'entrada de gent de la Crida. També ha controlat les gestions que la Conselleria de Governació, el dirigent d'ERC Àngel Colom i l'Audiència Nacional han dut a terme per

Policies de paísà inspeccionen un artefacte explosiu. La relació entre CESID i GAL és un fet que ningú no ha pogut demostrar.

ARXIU

poc s'ha escapat del control del CESID. Els periodistes que escriuen sobre temes de defensa també són espiats. Així, per exemple, el CESID considera perillós l'expert en temes de defensa d'*El Mundo*, José Luis Lobo, mentre que consideren "bons nois" Miguel González, d'*El País*, i Braulio Calleja, de *La Vanguardia*.

El CESID també ha seguit els passos dels partits verds de l'estat espanyol, ja que si arribessin a obtenir representació parlamentària significarien un factor institucional de desestabilització. La secció de "Revolució" de la Divisió d'Intel·ligència interior seguia fa anys moviments rupturistes com l'andalús Sindicat d'Obrers del Camp (SOC) i els viatges del que fóra el seu líder, Paco Casero, a Líbia, on es va entrevistar amb Muammar al Gaddafi. Pel CESID aquests nuclis són molt perillosos, ja que, de gent propera al SOC, van néixer les coordinadores ecopacifistes andaluses, i d'aquí van sorgir alguns dels líders del

resoldre la situació dels presos catalans i té ja informadors dins dels Mossos d'Esquadra. La relació entre el CESID i els GAL és un fet que no ha pogut demostrar ningú.

El rei, Javier Solana, José Luis Corcuera, García Vargas, Narcís Serra i Felipe González, són els receptors dels informes dels homes i dones del general Manglano, però només Serra i González tenen poder real sobre els espies espanyols. Tota l'oposició ha demanat reiteradament regular o legislar les competències del CESID, però de moment continuen fora de tot control. Ara el diputat d'Izquierda Unida Antonio Romero, ha demanat la compareixença de Manglano al Congrés per aclarir si és cert que la xarxa de policies que protegien Al Kassar estava vinculada al CESID. Si compareix, lògicament ho negarà tot. Els espies de l'estat espanyol continuen fora de tot control.

Xavier Rius Sant